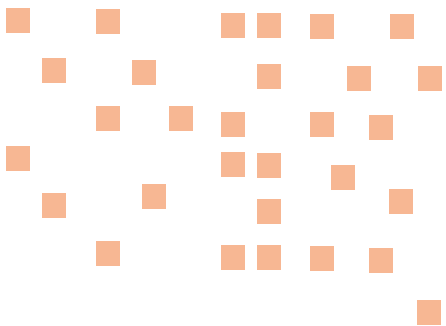

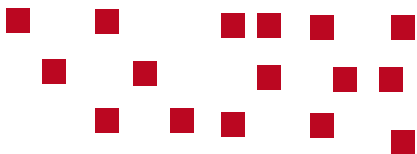
UKRAINA

**SYTUACJA
BEZPIECZEŃSTWA**

**Sytuacja bezpieczeństwa.
Zagrożenia dla ludności cywilnej.**

**DPU-WIKP-424/169/2024
27.03.2024**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Ukrainie.

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: Oficjalnie, Ukrainę zamieszkuje ok 37-43 mln osób.^{[1][2][3]} Tymczasem, według danych Instytutu Demografii i Studiów Społecznych (Badań Socjalnych) PAN Ukrainy (wg. Ustaleń innych ośrodków badawczych) w Ukrainie obecnie zamieszkuje ok. 28-34 mln osób.^{[4][5]}

Skład etniczny: (dane sprzed 24 lutego 2022 roku): Ukraińcy - 77,5%, Rosjanie - 17,3%, Białorusini - 0,6%, Mołdawianie - 0,5%, Tatarzy Krymscy - 0,5%, Bułgarzy - 0,4%, Węgrzy - 0,4%, Rumuni - 0,3%, Polacy - 0,3%, Żydzi - 0,2%, Ormianie - 0,2%, Grecy - 0,2%, Tatarzy - 0,2%.^{[6][7]}

Skład religijny: chrześcijanie - 83,9% (Ukraiński Kościół Prawosławny Patriarchatu Moskiewskiego, UKP PM - 34,3%; Autokefaliczny Kościół Prawosławny Ukrainy, KPU - 19,6%, Ukraiński Kościół Grecko-Katolicki - 13,1%, inne wyznania chrześcijańskie), niewierzący - 14,8%; islam - 1,2%; judaizm - 0,1%.^{[8][9]}

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

24 sierpnia 1991 r. Ukraina proklamowała niepodległość, a kilka miesięcy później - wraz z Rosją i Białorusią - doprowadziła do rozwiązania ZSRR.^{[10][11]} Zgodnie z zapisami obecnie obowiązującej Konstytucji Ukrainy z 1996 roku, Ukraina jest

¹ Countrymeters, Ukraine population (2024) live, <https://countrymeters.info/en/Ukraine>

² Worldometer, Ukraine population (2024) live, <https://www.worldometers.info/world-population/ukraine-population/>

³ Minfin.com.ua., Населення України, <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/>

⁴ Suspilne (Суспільне) Ukraine, Від 28 млн до 34 млн — Інститут демографії назвав чисельність населення в Україні. Чому така різниця, 06.04.2023, <https://suspilne.media/437526-vid-28-mln-do-34-mln-institut-demografii-nazvav-ciselnist-naselenna-v-ukraini-comu-taka-riznica/>

⁵ VisitUkraine.Today (Візит в Україну Сьогодні; Відвідайте Україну Сьогодні), Як скоротилася кількість населення України під час війни: підрахунки соціологів, 09.06.2023, <https://visitukraine.today/uk/blog/2023/yak-skorotilasya-kilkist-naselennya-ukraini-pid-cas-viini-pidraxunki-sociologiv>

⁶ WorldAtlas.com., Major Ethnic Groups Of Ukraine, 18.07.2019, <https://www.worldatlas.com/articles/major-ethnic-groups-of-the-ukraine.html>,

⁷ DESS, Етнічні спільноти України, <https://dess.gov.ua/statistics-2020-ethno/>

⁸ DESS, Релігійні організації: узагальнення за даними ЄДР. Станом на 20 жовтня 2022 року, <https://dess.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/2022.10.20-REL-data-public.xlsx>

⁹ Country Meters, Ukraine Population, 2023, <https://countrymeters.info/en/Ukraine>

¹⁰ OSW, Trwale państwo. Trzydziestolecie niepodległości Ukrainy, 24.08.2021, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2021-08-24/trwale-panstwo-trzydziestolecie-niepodleglosci-ukrainy>

¹¹ OSW, Rok wojny w analizach Ośrodka Studiów Wschodnich, 23.02.2023, [https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/ROK%20WOJNY OSW 2302.pdf](https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/ROK%20WOJNY%20OSW%202302.pdf)

suwerennym i niezależnym, demokratycznym państwem prawa (art. 1 Konstytucji). Ukraina jest republiką z prezydencko-parlamentarnym systemem politycznym. ^[12]

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Ukraina dzieli się na 24 obwody (ukr. область, odpowiednik polskich województw); Autonomiczną Republikę Krym; 2 wydzielone miasta na prawach obwodu: Kijów i Sewastopol. Obwody dzielą się na 126 rejonów (ukr. райони, odpowiednik powiatów); 1469 terytorialnych gromad (ukr. територіальні громади, odpowiednik gmin).^[13] Dnia 24 lutego 2022 roku -dekretem Prezydenta Ukrainy Nr 68/2022, na skutek pełnoskalowej inwazji FR na Ukrainę i na czas trwania stanu wojennego- na bazie istniejących rejonowych i obwodowych administracji państwowych utworzono rejonowe i obwodowe administracje wojskowe, które przejęły kompetencje samorządów terytorialnych. ^[14]

21 lutego 2022 roku władze FR uznały niepodległość dwóch separatystycznych parapaństw stworzonych w 2014 r. na okupowanej przez Rosję części ukraińskiego Donbasu – tzw. Donieckiej Republiki Ludowej (DRL) i Ługańskiej Republiki Ludowej (ŁRL). ^{[15][16]}

Z kolei 30 września 2022 roku prezydent FR Władimir Putin podpisał „porozumienia” o przyłączeniu czterech ukraińskich obwodów: donieckiego (tzw. Donieckiej Republiki Ludowej, DRL), ługańskiego (tzw. Ługańskiej Republiki Ludowej, ŁRL), chersońskiego i zaporoskiego do Rosji.^[17] Zgodnie z „porozumieniami”, do dnia 1 stycznia 2026 roku ma trwać okres przejściowy, w trakcie którego ww. ukraińskie regiony powinny zostać zintegrowane z Federacją Rosyjską (gospodarczo, administracyjnie, prawnie, itp.). ^[18]

W grudniu 2022 roku informowano, że Federacja Rosyjska kontroluje ok. 17% (ok. 104 000 km²) terytorium Ukrainy, w tym Krym (który został przejęty siłowo przez FR w 2014 r.) oraz części obwodów: donieckiego, ługańskiego, chersońskiego i zaporoskiego, w tym najbardziej uprzemysłowione regiony, również dawne miasta

¹² Verkhovna Rada, The Constitution of Ukraine. Document 254к/96-BP, valid, current version - Revision on January 1, 2020, on the basis - 27-IX, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп/page>

¹³ Verkhovna Rada, Administrative - territorial structure of Ukraine as of 01.02.2022, <https://static.rada.gov.ua/zakon/new/NEWSAIT/ADM/d01.rtf>

¹⁴ Decentralization in Ukraine, Реалізація військовими адміністраціями населених пунктів окремих повноважень ОМС в умовах воєнного стану - методичні рекомендації та зразки документів, 02.12.2022, 18:35, <https://decentralization.gov.ua/news/15825>

¹⁵ OSW, Rosja: uznanie niepodległości Donbasu, 22.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-22/rosja-uznanie-niepodleglosci-donbasu>

¹⁶ OSW, (Nie)ograniczony mandat użycia sił zbrojnych poza granicami Rosji, 23.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-23/nie-ograniczony-mandat-uzycia-sil-zbrojnych-poza-granicami-rosji>

¹⁷ OSW, Rosja ogłasza aneksję czterech regionów Ukrainy, 03.10.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-10-03/rosja-oglasza-aneksje-czterech-regionow-ukrainy>

¹⁸ Consultant.ru., Указ Президента РФ от 05.10.2022 N 710 "Об опубликовании текста Конституции Российской Федерации с изменениями", 5 октября 2022 года N 710, http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_428236/

obwodowe: Donieck oraz Ługańsk. Łącznie pod kontrolą Rosjan znajdowało się ok. 330 gmin (hromad).^{[19][20]}

How military control of Ukraine has changed

Feb 2022: Before the invasion

Mar 2022: Russia's rapid advance

Nov 2022: Ukraine regains ground Feb 2024: Stalemate on front line

- Russian military control
- Held or regained by Ukraine
- ▨ Limited Russian military control
- Russia annexed Crimea in 2014
- Russian-backed separatist-held areas

Note: Areas held or regained by Ukraine were reset by the Institute for the Study of War (ISW) on 12 May 2023

Source: Institute for the Study of War

Mapa zmian zasięgu terytoriów okupowanych od lutego 2022 (źródło: BBC za Institute for the Study of War)^[21]

¹⁹ Guardian, A year of war: how Russian forces have been pushed back in Ukraine, 21.02.2023, <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2023/feb/21/a-year-of-war-how-russian-forces-have-been-pushed-back-in-ukraine>

²⁰ Mind.ua., Росія контролює 18% території України – британське Мініборони, 5.12.2022, <https://mind.ua/news/20250345-rosiya-kontrolyue-18-teritoriyi-ukrayini-britanske-minoboroni>

²¹ BBC, How military control of Ukraine has changed?, <https://www.bbc.com/news/world-europe-60506682>

STRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. Głową państwa jest prezydent Ukrainy. Prezydent Ukrainy wybierany jest w wyborach powszechnych na pięcioletnią kadencję, z możliwością ubiegania się o drugą kadencję (art. 102-103 Konstytucji).^[22]

Ostatnie wybory prezydenckie na Ukrainie zostały przeprowadzone w dwóch turach: 31 marca i 21 kwietnia 2019 roku. Wygrał je Wołodymyr Oleksandrowytcz Zelenski (ukr. Володимир Олександрович Зеленський), uzyskując 73,22% głosów.^[23] Inauguracja nowego prezydenta Ukrainy odbyła się 20 maja 2019 roku i od tego dnia liczy się początek kadencji / sprawowania funkcji prezydenta przez W. Zelenskiego.^[24]

Kolejne wybory, zgodnie z kalendarzem, powinny odbyć się 31 marca 2024 r., jednak z uwagi na obowiązujący stan wojenny, niemożność zapewnienia bezpiecznego głosowania oraz w związku z możliwymi, rosyjskimi działaniami zmierzającymi do destabilizacji sytuacji w Ukrainie, ukraińskie władze podjęły decyzję o przełożeniu wyborów prezydenckich na okres po ogłoszeniu końca stanu wojennego w Ukrainie.^{[25][26]}

Rząd i premier. Premier rządu mianowany jest przez prezydenta i zatwierdzany przez Radę Najwyższą (parlament) Ukrainy. Z kolei skład Gabinetu Ministrów (rządu) Ukrainy jest proponowany przez premiera i zatwierdzany przez parlament (art. 113 Konstytucji).^[27]

Dnia 4 marca 2020 roku Rada Najwyższa (parlament) Ukrainy zatwierdziła na stanowisku nowego szefa Gabinetu Rady Ministrów dotychczasowego wicepremiera i ministra rozwoju gromad i terytoriów Denysa Szmyhala.^[28]

Parlament i wybory parlamentarne. Jedynym organem władzy ustawodawczej na Ukrainie jest parlament - Rada Najwyższa Ukrainy. Parlament Ukrainy składa się z 450 deputowanych wybieranych w powszechnych wyborach na pięcioletnią kadencję (art. 75-77 Konstytucji).^[29]

²² Verkhovna Rada, The Constitution of Ukraine. Document 254к/96-BP, valid, current version - Revision on January 1, 2020, on the basis - 27-IX, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп/page>

²³ CVK Ukraine, Elections of the President of Ukraine on March 31, 2019, https://www.cvk.gov.ua/vibory_category/vibori-prezidenta-ukraini/vibori-prezidenta-ukraini-2019.html

²⁴ Verkhovna Rada, The Constitution of Ukraine. Document 254к/96-BP, valid, current version - Revision on January 1, 2020, on the basis - 27-IX, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп/page>

²⁵ UkrInform, Вибори під час війни: не потрібні й не можливі, 29.02.2024 09:00, <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3833475-vibori-pid-cas-vijni-ne-potribni-j-ne-mozlivi.html>

²⁶ Suspilne, Зеленський назвав три причини, чому президентські вибори в Україні потрібно відкласти, 08.03.2024, <https://suspilne.media/701664-zelenskij-nazvav-tri-privini-comu-prezidentski-vibori-v-ukraini-potribno-vidklasti/>

²⁷ Verkhovna Rada, The Constitution of Ukraine. Document 254к/96-BP, valid, current version - Revision on January 1, 2020, on the basis - 27-IX, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп/page>

²⁸ OSW, Denys Szmyhal nowym premierem Ukrainy, 05.03.2020 (<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2020-03-05/denys-szmyhal-nowym-premierem-ukrainy>)

²⁹ Verkhovna Rada, The Constitution of Ukraine. Document 254к/96-BP, valid, current version - Revision on January 1, 2020, on the basis - 27-IX, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп/page>

Ostatnie -przyśpieszone- wybory do parlamentu odbyły się dnia 21 lipca 2019 roku. Wybory odbyły się według mieszanego systemu, zgodnie z którym połowa konstytucyjnego składu izby (225 deputowanych) wybierana jest z ogólnokrajowych list partyjnych, a 199 z okręgów jednomandatowych. Brakujące 26 miejsc wakuje z powodu niemożności przeprowadzenia wyborów w okręgach jednomandatowych na Krymie i w części Donbasu. ^{[30][31]}

Wybory parlamentarne, które powinny się odbyć w 2023 r., również zostały przełożone ze względu na stan wojny. ^[32]

SYSTEM PRAWNY

System prawny w Ukrainie oparty jest na prawie cywilnym. Współczesna konstytucja Ukrainy określa państwo jako „unitarne, demokratyczne, socjalne i prawne” (preambuła), przestrzegające zasady trójpodziału władzy, w którym obowiązuje zwierzchność prawa (art. 6). ^{[33][34]}

KARA ŚMIERCI

Ukraińskie źródła informacji podają, że co najmniej od 1995 roku, od wstąpienia Ukrainy do Rady Europy, na terytorium Ukrainy obowiązywało moratorium na wykonywanie kary śmierci. Jednak według Amnesty International, ostatnią egzekucję na Ukrainie przeprowadzono w 1997 roku. W 2000 roku zniesiono karę śmierci za wszystkie przestępstwa. ^{[35][36]}

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Aktywne działania zbrojne Federacji Rosyjskiej na Ukrainie rozpoczęły się w marcu 2014 roku, kiedy w Moskwie proklamowano aneksję Krymu wraz z Sewastopolem do Federacji Rosyjskiej, jako dwóch jej podmiotów. ^[37] Również w marcu 2014 roku

³⁰ Verkhovna Rada, The Constitution of Ukraine. Document 254к/96-BP, valid, current version - Revision on January 1, 2020, on the basis - 27-IX, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп/page>

³¹ CIA, The World Factbook. Ukraine, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/ukraine/>

³² Rzeczpospolita, Ukraina opóźnia wybory parlamentarne po raz pierwszy w historii, 27.07.2023, <https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art38868391-ukraina-opoznia-wybory-parlamentarne-po-raz-pierwszy-w-historii>

³³ Biblioteka Sejmowa, Konstytucja Ukrainy, https://biblioteka.sejm.gov.pl/wp-content/uploads/2018/02/Ukraina_pol_010118-1.pdf

³⁴ Verkhovna Rada, The Constitution of Ukraine. Document 254к/96-BP, valid, current version - Revision on January 1, 2020, on the basis - 27-IX, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп/page>

³⁵ Ridna Kraina, 17 років без смертної кари в Україні, 22.02.2017, <https://ridna.ua/2017/02/17-rokiv-bez-smertnoji-kary-v-ukrajini/>

³⁶ Revolvy Server, Capital punishment in Ukraine, <https://www.revolvy.com/page/Capital-punishment-in-Ukraine>

³⁷ OSW, Konsekwencje aneksji Krymu, 19.03.2014, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-19/konsekwencje-aneksji-krymu>

rozpoczęły się działania zbrojne we wschodniej Ukrainie, w Donbasie (obwody: doniecki i ługański), wywołane przez prorosyjskich separatystów. ^[38]

Intensywna faza konfliktu miała miejsce w latach 2014-2015, do okresowych intensyfikacji walk w Donbasie dochodziło także w latach późniejszych. Prowokacje związane z wymianą ognia miały charakter obustronny (co potwierdzają raporty OBWE) i w części przypadków wskazanie strony, która pierwsza otworzyła ogień, pozostaje niemożliwe do ustalenia. ^{[39][40]}

W nocy 24 lutego 2022 roku prezydent Rosji Władimir Putin ogłosił początek wojskowej operacji specjalnej mającej na celu -wg. jego deklaracji- obronę ludności Donbasu przed „ludobójstwem” oraz „demilitaryzację i denazyfikację Ukrainy”. Jako podstawę dla wszczęcia agresji wskazał prośbę „republik” separatystycznych (DNR i ŁNR) o pomoc i wolę obrony ludności, która -wg. jego słów- „od ośmiu lat jest ofiarą ludobójstwa ze strony kijowskiego reżimu”. Zapowiedział oddanie pod sąd tych, którzy -jego zdaniem- popełnili „krwawe zbrodnie”, również przeciwko obywatelom Rosji. ^[41]

W pierwszej fazie konfliktu celem władz Federacji Rosyjskiej było przejęcie kontroli nad całą Ukrainą. Moskwa liczyła, że uda się zdobyć Kijów, zdeorganizować i wyeliminować władze polityczne, rozbić ukraińską armię i przeciągnąć ukraińskie społeczeństwo na swoją stronę. Działania zbrojne były prowadzone z kilku kierunków jednocześnie: z terytorium Rosji i Białorusi, Krymu i Donbasu: na północy i północnym wschodzie (kierunki: poleski i siewierski; na Kijów i Czernihów); od wschodu (kierunek słobodzki; od strony miast Sumy i Charków); na południu (kierunek taurydzki); od strony DNR i ŁNR (kierunek donbaski). ^[42]

Na przełomie marca i kwietnia 2022 roku Rosja ogłosiła wycofanie się spod Kijowa i ogólnie z północy Ukrainy. We wrześniu 2022 roku miał miejsce odwrót Rosjan spod Charkowa. W październiku-listopadzie 2022 roku w wyniku kontrofensywy wojska ukraińskie wkroczyły do Chersonia i odzyskały kontrolę nad częścią obwodu chersońskiego. ^[43]

Od tego czasu Rosjanom, po długim oblężeniu, udało się przejąć miasto Bachmut w maju 2023 r., a także Awdijewkę w lutym 2024 r. Jednocześnie armia ukraińska próbowała przeprowadzić kolejną ofensywę, jednak jej zdobycze terytorialne miały charakter wyłącznie lokalny, skutkujący przesunięciem pozycji najczęściej o kilkaset metrów, sporadycznie o kilka kilometrów. Sukcesem Ukrainy zakończyły się operacje morskie, które pozbawiły Rosję możliwości kontrolowania zachodniej części Morza

³⁸ OSW, Republiki wojenne w Donbasie rok po wybuchu konfliktu, 17.06.2016, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2015-06-17/republiki-wojenne-w-donbasie-rok-po-wybuchu-konfliktu>

³⁹ OSW, Rosja: uznanie niepodległości Donbasu, 22.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-22/rosja-uznanie-niepodleglosci-donbasu>

⁴⁰ OSW, (Nie)ograniczony mandat użycia sił zbrojnych poza granicami Rosji, 23.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-23/nie-ograniczony-mandat-uzycia-sil-zbrojnych-poz-granicami-rosji>

⁴¹ OSW, Rosyjski atak na Ukrainę (24 lutego, godz. 9.00), 24.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-24/rosyjski-atak-na-ukraine-24-lutego-godz-900>

⁴² OSW, Rosyjski atak na Ukrainę (24 lutego, godz. 9.00), 24.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-24/rosyjski-atak-na-ukraine-24-lutego-godz-900>

⁴³ OSW, Rok wojny w analizach Ośrodka Studiów Wschodnich, 23.02.2023, https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/ROK%20WOJNY_OSW_2302.pdf

Czarnego i umożliwiły działanie ukraińskiej flocie handlowej. ^[44] Jednocześnie w 2024 r. Ukraina rozpoczęła serię udanych ataków dronami na rafinerie w różnych częściach Rosji, ograniczając znacząco możliwości przetwarzania ropy. ^[45]

Wojna utrwaliła swój charakter pozycyjny, zaś najintensywniejsze walki toczą się w rejonach Awdiijiwki, Kupiańska, Marjinki, Bachmutu, Kreminnej i Krynek. Ukraina przeszła jednak do defensywy na wszystkich kierunkach, jeśli chodzi o operacje lądowe. ^[46]

Obwody znajdujące się poza głównym obszarem walk narażone są na uderzenia raketowo-powietrzne (niszczone są drogi, tory kolejowe, obiekty infrastruktury krytycznej, obiekty użyteczności publicznej, a także budynki mieszkalne, itp.). Według portalu ACLED, w 2023 r. najwięcej ataków i ostrzałów zanotowano w obwodach: **donieckim, zaporoskim, charkowskim, ługańskim, chersońskim**. Do strefy przyfrontowej, gdzie ataki są bardzo częste, można zaliczyć Krym i obwód dnipropietrowski. W ciągu 2023 r. miasto Charków atakowano 913 razy, Kijów co najmniej 67 razy, a Odessę 76 razy, Lwów – 10 razy. Pojedyncze ataki zarejestrowano niemal we wszystkich obwodach Ukrainy. Wojska ukraińskie atakowały dronami Krym, gdzie zanotowano 98 tego typu ataków. ^[47]

Według danych publikowanych przez stronę ukraińską, w okresie od 24 lutego 2022 roku do 22 marca 2024 roku straty osobowe wśród wojska FR wyniosły ok. 434 tys. żołnierzy (zabitych, rannych i wziętych do niewoli). ^[48]

Według prezydenta Ukrainy i szefa ukraińskiego wywiadu wojskowego, od początku wojny z Rosją zginęło 31 tys. ukraińskich żołnierzy – ponad dwa razy mniej, niż szacują Amerykanie. ^[49]

Dane dotyczące strat wojskowych po obu stronach konfliktu, są jednak trudne do zweryfikowania.

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

24 lutego 2022 roku na terytorium Ukrainy wprowadzono stan wojenny (na 30 dni). ^[50] Tego samego dnia prezydent Ukrainy podpisał dekret o powszechnej mobilizacji, który został opublikowany około północy z dn. 23 na 24 lutego 2022 r. W myśl tego

⁴⁴ OSW, Drugi rok wojny: ofensywa Rosji, strategiczne złudzenia Zachodu, 23.02.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2024-02-23/druqi-rok-wojny-ofensywa-rosji-strategiczne-zludzenia-zachodu>

⁴⁵ Money, "To zaczyna niepokoić Putina". Ukraińcy uderzają w naftowe imperium Rosji, 25.03.2024, <https://www.money.pl/gospodarka/to-zaczyna-niepokoic-putina-ukraincy-uderzaja-w-naftowe-imperium-rosji-7009773271849888a.html>

⁴⁶ OSW, Drugi rok wojny: ofensywa Rosji, strategiczne złudzenia Zachodu, 23.02.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2024-02-23/druqi-rok-wojny-ofensywa-rosji-strategiczne-zludzenia-zachodu>

⁴⁷ ACLED, Ukraine, 01/01/2022-31/08/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁴⁸ Загальні втрати російських загарбників становлять 273,4 тис. осіб, знищено понад 6 060 артсистем ворога — Генштаб ЗСУ, 19.09.2023, <https://www.mil.gov.ua/news/2023/09/19/zagalni-vtrati-rosijskih-zagarnikov-stantovlyat-273-4-tis-osib-znishheno-ponad-6-060-artsistem-voroga-genshtab-zsu/>

⁴⁹ Kresy, Ukraina podała, ilu żołnierzy straciła od początku wojny z Rosją, 29.02.2024, <https://kresy.pl/wydarzenia/ukraina-podala-ilu-zolnierzy-stracila-od-poczatku-wojny-z-rosja/>

⁵⁰ President.ua., Dokumenty, <https://www.president.gov.ua/documents/all>

dokumentu mobilizacja została przewidziana pierwotnie na 90 dni od czasu ogłoszenia dekretu. ^[51]

Stan wojenny był kilkakrotnie przedłużany. ^[52] Ostatnia taka uchwała Rady Najwyższej Ukrainy została podjęta 6 lutego 2024 r. i przedłużyła stan wojenny oraz powszechną mobilizację na kolejnych 90 dni do 13 maja 2024 r. ^[53]

WPŁYW KONFLIKTU NA SYTUACJĘ LUDNOŚCI CYWILNEJ

Według źródeł ONZ, od 24 lutego 2022 roku do 29 lutego 2024 r. roku na skutek zakrojonego na szeroką skalę ataku FR na Ukrainę odnotowano w sumie 30 755 ofiar cywilnych konfliktu, w tym 10 675 zabitych. ONZ zweryfikował także przypadki ponad 1 800 ataków, których ofiarami były dzieci, z czego ponad 560 ze skutkiem śmiertelnym. Zdecydowana większość ofiar zginęła w pierwszych miesiącach wojny. ^[54]

W 2023 roku, według danych ONZ- zginęło prawie 2 000 cywilów, natomiast ponad 6 000 zostało rannych. ^[55] ACLED podaje nieco niższe liczby. Według danych ACLED, w 2023 roku zginęło 1626 cywilów. ^[56]

ONZ zastrzega, że realna liczba ofiar, zwłaszcza w 2022 r. może być znacznie większa, gdyż istnieją trudności w przekazywaniu i odbiorze informacji z miejsc trwania intensywnych działań zbrojnych. Odnosi się to np. do takich miejscowości, jak Mariupol (obw. doniecki), Iziurno (obw. charkowski), Popasna, Lisyczańsk i Siewierodonieck (obw. ługański), gdzie miały miejsce liczne przypadki śmierci lub obrażeń ciała osób cywilnych, których skali nie sposób było na bieżąco potwierdzić. ^[57]

Ludność cywilna ginie nadal w wyniku ostrzału moździerzowego i raketowego, nalotów dronów, w wyniku użycia broni ręcznej. Traci życie napotykając również miny i niewybuchy. Rosjanie używają także zakazanych rodzajów broni, w tym amunicji kasetowej. ^[58] ^[59]

⁵¹ President.ua., Ukaz Prezydenta Ukrainy Nr 69/2022 Pro zahalnu mobilizaciju, 24.02.2022, <https://www.president.gov.ua/documents/692022-41413>

⁵² Kresy, Zeleński twierdzi, że wojskowi proszą go o rozszerzenie mobilizacji, 23.08.2023, <https://kresy.pl/wydarzenia/regiony/ukraina/zeleński-twierdzi-ze-wojskowi-prosza-go-o-rozszerzenie-mobilizacji/>

⁵³ Obserwator Międzynarodowy, Ukraina: Rada Najwyższa Ukrainy przedłużyła stan wojenny i mobilizację o kolejne 90 dni, 06.02.2024, <https://obserwatormiędzynarodowy.pl/2024/02/06/ukraina-rada-najwyzsza-ukrainy-przedluzyla-stan-wojenny-i-mobilizacje-o-kolejne-90-dni/>

⁵⁴ UN Office of the High Commissioner for Human Rights, Ukraine: Protection of civilians in armed conflict; February 2024 update, 07.03.2024, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2105976/Ukraine+-protection+of+civilians+in+armed+conflict+%28February+2024%29+ENG.pdf>

⁵⁵ UN Office of the High Commissioner for Human Rights, Ukraine: Protection of civilians in armed conflict; February 2024 update, 07.03.2024, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2105976/Ukraine+-protection+of+civilians+in+armed+conflict+%28February+2024%29+ENG.pdf>

⁵⁶ ACLED, Ukraine, Civilians, 01/01/2023-31/12/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

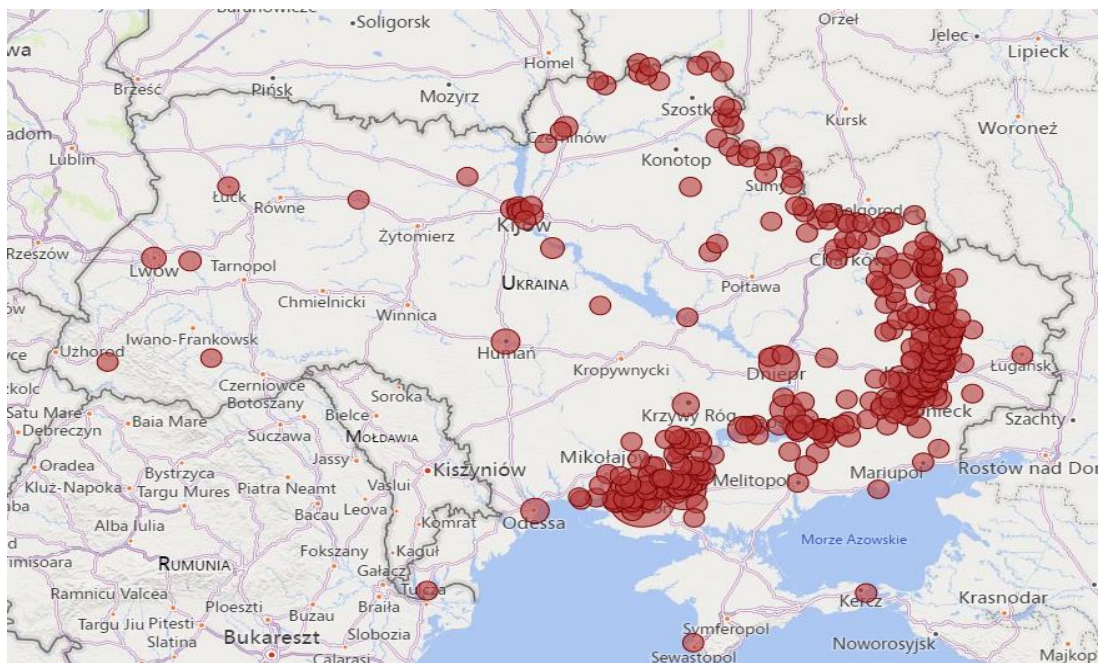
⁵⁷ ACLED, Ukraine, Civilians, 01/01/2023-31/01/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁵⁸ UN Office of the High Commissioner for Human Rights, Ukraine: Protection of civilians in armed conflict; February 2024 update, 07.03.2024, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2105976/Ukraine+-protection+of+civilians+in+armed+conflict+%28February+2024%29+ENG.pdf>

⁵⁹ Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31 August 2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

Według szczegółowych danych zebranych przez ACLED, najczęściej ofiar cywilnych w 2023 roku odnotowano na wschodzie i południu kraju, w regionach frontowych i przyfrontowych, w obwodach: chersońskim, donieckim, charkowskim, zaporoskim i dniepropietrowskim.^[60]

Na zachodniej i centralnej Ukrainie ludność cywilna nie jest zagrożona tak częstym ostrzałem jak w pozostałych częściach kraju, jednak miasta we wszystkich regionach były od 24 lutego 2022r. świadkami ponad 150 ataków raketowych. Około 30 uderzeń było skierowanych w cele cywilne i spowodowały w sumie co najmniej 80 ofiar śmiertelnych.^[61]

Regiony największego ryzyka dla ludności cywilnej (styczeń – grudzień 2023)^[62]

⁶⁰ ACLED, Ukraine, Civilians, 01/01/2023-31/01/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁶¹ ACLED, Ukraine, Civilians, 01/01/2022-31/01/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁶² Opracowanie własne WIKP na podstawie danych ACLED oraz Open Street Map

Prowincja (admin1)	Liczba zdarzeń	Liczba ofiar
Kherson	700	469
Donetsk	684	420
Kharkiv	323	202
Zaporizhia	184	154
Dnipropetrovsk	122	124
Sumy	102	55
Kyiv City	27	46
Chernihiv	23	27
Cherkasy	6	25
Odesa	33	25
Mykolaiv	41	24
Lviv	5	17
Luhansk	21	14
Kyiv	5	10
Poltava	4	6
Crimea	8	3
Volyn	1	2
Ivano-Frankivsk	1	1
Zakarpattia	1	1
Zhytomyr	2	1
	1	0
Khmelnyskyi	5	0
Ternopil	1	0
Vinnytsia	2	0
Suma	2302	1626

Obwody Ukrainy, w których odnotowano ataki i ofiary cywilne konfliktu zbrojnego w 2023 r.^[63]

RODZAJE ZAGROŻEŃ DLA CYWILÓW ZWIĄZANYCH Z KONFLIKTEM

OFIARY DZIAŁAŃ WOJENNYCH

Główne zagrożenie dla bezpieczeństwa ludności cywilnej wiąże się bezpośrednio z trwającymi na terytorium Ukrainy działaniami zbrojnymi, w tym ostrzałem artyleryjskim i raketowym, a także atakami ze strony rosyjskiego lotnictwa wojskowego.^[64]

W okresie od marca do maja 2022 r. w bombardowaniach Mariupola zginęło -według różnych szacunków- od kilku do kilkudziesięciu tysięcy cywilów.^[65] 16 marca 2022 roku rosyjskie lotnictwo zbombardowało teatr dramatyczny w tym mieście,

⁶³ ACLED, Ukraine, Civilians, 01/01/2023-31/08/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁶⁴ OHCHR, Ukraine: civilian casualty update, N Office of the High Commissioner for Human Rights (Author): Ukraine: civilian casualty update; Date: 28 August 2023, 28.08.2023, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2096828/Ukraine+-+civilian+casualty+update+as+of+27+August+2023+ENG.pdf>

⁶⁵ AP, Mariupol mayor says siege has killed more than 10K civilians, 12.04.2022, <https://apnews.com/article/russia-ukraine-state-of-the-union-address-zelenskyy-biden-kyiv-7cc069b80178629a60f4f2d166348d45>

w którym ukrywali się cywile, których domy zostały zburzone. W gruzach teatru zginęło ponad 300 osób. W połowie maja 2022 roku ponad 200 ciał znaleziono w piwnicy zrujnowanego budynku mieszkalnego w tym mieście. Do ostrzałów wojsko rosyjskie używało zakazanej amunicji kasetowej.^[66]

8 kwietnia 2022 r. rakietą trafiła w dworzec w Kramatorsku, zabijając 57 osób, oczekujących na ewakuację. 7 maja 2022 r. rosyjska rakietą trafiła w szkołę w Biłohirowce, zabijając około 60 ukrywających się tam cywilów. Bomby uderzały w wielopiętrowe budynki mieszkalne m.in. w miejscowości Czasiw Jar, Izium, w Odessie, Kijowie, Dniepropietrowsku, Charkowie i innych miejscowościach, powodując śmierć cywilów na masową skalę.^[67] Również w 2023 r. rosyjskie rakietami wielokrotnie trafiały w bloki mieszkalne, m.in. w Dnieprze (zginęło 46 osób), Zaporozżu (13 ofiar śmiertelnych), Czerkasach (23 ofiary śmiertelne), Bachmucie (10 osób zabitych) i innych miejscach. 5 października 2023 r. rakietą typu Iskander trafiła w kawiarnię w miejscowości Groza koło Charkowa, zabijając 59 uczestników stypy po zabitym żołnierzu.^[68]

Poza strefą walk najbardziej krwawymi atakami było ostrzelanie centrum handlowego w Kremenczuku w regionie połtawskim 27 czerwca 2022 r., w którym zginęło 20 osób oraz atak na salę koncertową w Winnicy 14 lipca 2022 r., w którym zginęło 25 osób.^[69]

OFIARY DZIAŁAŃ PARTYZANCKICH

W ciągu roku z rąk nieznanych sprawców ginęli przedstawiciele władz okupacyjnych oraz niszczone były biura i inne mienie należące do osób uznawanych przez stronę ukraińską za kolaborantów. Tego typu akcje przeprowadzane były głównie na terenach zajętych przez wojska FR, gdzie próbowano ustanowić rosyjską administrację, zwłaszcza w Berdiańsku, Chersoniu i Melitopolu.^[70]

OFIARY DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

Władze ukraińskie i międzynarodowe organizacje praw człowieka informują, że w ukraińskich wsiach i miasteczkach, w których pojawiały się rosyjskie wojska, natychmiast zaczynało dochodzić do maruderstwa, kradzieży i zabójstw. Przykładem nieludzkiego traktowania ludności cywilnej są miasta: Bucza, Borodianka, Hostomel, Irpień, Buzowa oraz inne miejscowości w obwodzie kijowskim, w których dochodziło do masowych zabójstw, tortur i gwałtów na ludności cywilnej (w tym na dzieciach). Tylko w samej Buczy (okupowanej przez siły rosyjskie od 5 do 31 marca 2022 r.)

⁶⁶ ACLED, Ukraine, Civilians, 01/01/2022-31/12/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁶⁷ ACLED, Ukraine, Civilians, 01/01/2022-31/12/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁶⁸ ACLED, Ukraine, Civilians, 01/01/2022-31/12/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁶⁹ ACLED, War in Ukraine, One Year On, Nowhere Safe, 01.03.2023, <https://acleddata.com/2023/03/01/war-in-ukraine-one-year-on-nowhere-safe/>

⁷⁰ ACLED, Dangers Faced by Local Officials in Wartime, 22.06.2023, <https://acleddata.com/2023/06/22/special-issue-on-the-targeting-of-local-officials-ukraine/>

bestialsko zabito 419 osób,^[71] a w okolicach tego miasteczka kolejnych 1137 osób. ^[72]

W kwietniu 2022 roku pracownicy Human Rights Watch odwiedzili 17 miejscowości w obwodach: kijowskim i czernihowskim, w których udokumentowano 22 przypadki samosądów, 9 innych przypadków bezprawnego pozbawienia życia, 6 potencjalnych przypadków siłowego zniknięcia i 7 przypadków tortur. Poza tym udokumentowano 21 świadectw cywilnych mieszkańców, których przetrzymywano w nieludzkich warunkach. ^[73]

23 października 2023 r. czeczeński batalion Ramzana Kadyrowa zabił dziewięćosobową rodzinę w miejscowości Wołnowacha w regionie donieckim, gdy odmówił mu udostępnienia domu dla bojowników. ^[74]

Według dostępnych doniesień, zdarzały się przypadki zabijania ukraińskich jeńców wojennych przez rosyjskich wojskowych. ^{[75][76]}

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU

Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej (OCHA) zauważa, że codziennie na Ukrainie odnotowuje się uszkodzenia i niszczenie infrastruktury cywilnej, od domów po elektrownie i wodociągi, szczególnie we wschodnich i południowych regionach Ukrainy. Ludzie nadal tracą domy i często mają ograniczony dostęp lub brak dostępu do podstawowych środków do życia, takich jak czysta woda, elektryczność i gaz. Ponadto z powodu nalotów i ostrzału artyleryjskiego nadal istnieje ryzyko katastrof wywołanych przez człowieka, niebezpiecznych dla środowiska i ludzi.^[77] Konflikt ma także negatywny wpływ na infrastrukturę krytyczną taką jak porty, elektrownie, zapory wodne, elewatory zbożowe i inne. Na przełomie 2022 i 2023 r. zarejestrowano ponad 1.200 ataków rakietowych na infrastrukturę energetyczną. Od czasu wycofania się z porozumienia zbożowego, armia rosyjska atakuje ponadto ukraińskie porty w Odessie i w miejscowości Izmań.^[78] W marcu 2024 r. na skutek rosyjskich odwetowych ataków rakietowych, których celem była infrastruktura krytyczna, Charków został odcięty od prądu i ciepła. Obecnie przerwy w dostawach prądu następują co 4-6 godzin. Zbombardowano także elektrownię wodną na Dnieprze.^[79]

⁷¹ Global Happenings, The mayor of Bucha, 'here a genocide, 419 killed, 05.05.2022 <https://globalhappenings.com/politics/170491.html>

⁷² Slovo i Dilo, У Нацполіції назвали точну цифру вбитих російськими окупантами в Бучі та околицях, 08.06.2022, <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/08/novyna/suspilstvo/naczpolicziyi-nazvaly-tochnu-cyfru-vbytyx-rosijskymy-okupantamy-buchi-ta-okolycyax>

⁷³ HRW, Ukraine: Executions, Torture During Russian Occupation. Apparent War Crimes in Kyiv, Chernihiv Regions, 18.05.2022, <https://www.hrw.org/news/2022/05/18/ukraine-executions-torture-during-russian-occupation>

⁷⁴ ACLED, Ukraine, Civilians, 01/01/2022-31/12/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁷⁵ BBC, Avdiivka: Russia accused of executing prisoners of war after Ukraine withdraws, 20.02.2024, <https://www.bbc.com/news/world-europe-68338550>

⁷⁶ ACLED, Ukraine, Civilians, 01/01/2022-31/12/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁷⁷ OCHA, Ukraine - Situation Reports, Last updated: 22 June 2022, <https://reports.unocha.org/en/country/ukraine/>

⁷⁸ Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31.08.2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

⁷⁹ OSW, Rosjanie niszczą Dnieprzańską Elektrownię Wodną. 761. dzień wojny, 26.03.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-03-26/rosjanie-niszczą-dnieprzańska-elektrownie-wodna-761-dzien-wojny>

Powódź wywołana wysadzeniem tamy w Kachowce w maju 2023 r. odbiła się negatywnie na tysiącach mieszkańców regionu, ograniczając im dostęp do wody, elektryczności, gazu i służby zdrowia. Powódź dotknęła niemal 80 miasteczek i wiosek wzdłuż rzeki Dniepr, zmuszając 3.600 ludzi, w tym 600 dzieci do opuszczenia domów.^[80]

Według danych WHO, niemalże połowa placówek służby zdrowia na wschodzie i południu Ukrainy, w tym w obwodach donieckim, zaporoskim, mikołajewskim i charkowskim częściowo lub w całości zawiesiło pracę.^[81]

Według ostatnich danych z lutego 2023 r., ponad 1,4 mln pomieszczeń mieszkalnych na Ukrainie zostało zniszczonych lub uszkodzonych. Wiele osób musiało zaciągnąć kredyty, by naprawić swoje domy. Pomoc mieszkaniowa jest szczególnie potrzebna w strefach pobytu uchodźców wewnętrznych, ale także w przypadku osób powracających.^[82]

Według szacunków organizacji humanitarnych, zniszczeniu uległo na Ukrainie ponad 3.570 placówek edukacyjnych, z czego 10% zostało całkowicie zburzonych.^[83] Obecnie dzieci cierpią z powodu silnej traumy psychicznej i stresu wywołanego konfliktem, co naraża je na ryzyko porzucenia szkoły i stosowania negatywnych mechanizmów radzenia sobie.^[84] Coraz więcej dzieci powraca do stacjonarnego nauczania, ale w 1/3 szkół nadal dostępne jest tylko nauczanie online. Niejednokrotnie jest ono utrudnione ze względu na przerwy w dostawach prądu.^[85]

Dostęp do pomocy humanitarnej w strefie konfliktu jest ograniczony. W pierwszych 6 miesiącach 2023 r. życie straciło przynajmniej 5 pracowników humanitarnych. Pracownicy humanitarni nie zawsze otrzymują zezwolenia administracyjne na udanie się w strefy konfliktu, a cywile często nie wiedzą jak mogą uzyskać pomoc humanitarną, zwłaszcza ludzie starsi bez dostępu do smartfonów.^[86] Powtarzają się ataki na centra dystrybucyjne pomocy humanitarnej i magazyny. Dnia 19 września 2023 r. atak na centrum Caritasu we Lwowie zniszczył ponad 300 ton pomocy humanitarnej.^[87]

⁸⁰ Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31.08.2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

⁸¹ Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31.08.2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

⁸² Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31.08.2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

⁸³ Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31.08.2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

⁸⁴ OCHA, Ukraine - Situation Reports, Last updated: 22 June 2022, <https://reports.unocha.org/en/country/ukraine/>

⁸⁵ Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31.08.2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

⁸⁶ Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31.08.2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

⁸⁷ Rzeczpospolita, W ataku na Lwów spłonął magazyn organizacji Caritas, 19.09.2023, <https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art39131541-w-ataku-na-lwow-splonal-magazyn-organizacji-caritas-bylo-w-nim-300-ton-darow>

Ukraina pozostaje najbardziej zaminowanym krajem świata. Pola minowe stanowią obszar 174 000 km², co stanowi 20% terytorium kraju.^[88]

PRZEMOC WOBEC LUDNOŚCI CYWILNEJ NIEZWIĄZANA Z KONFLIKTEM

TERRORYZM

Nie odnotowano tego typu incydentów ze strony ugrupowań pozapaństwowych.

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA

Na terenach zajętych przez Federację Rosyjską, doniesienia o porwaniach, niewyjaśnionych zaginięciach, torturach i pozaprawnych egzekucjach są na porządku dziennym, jednak rzeczywista ich skala jest trudna do ustalenia.^[89]

Rzecznik Praw Dziecka FR, Maria Lvova Belova, oraz prezydent Putin zostali oskarżeni przez Ukrainę o deportację dzieci z Ukrainy do Rosji i ich sprawa została skierowana do Międzynarodowego Trybunału Karnego w Hadze. Strona rosyjska podała, że na terenie Federacji Rosyjskiej przebywa ponad 700 tys. dzieci, które przybyły z Ukrainy, w większości ze swoimi rodzinami.^[90] Strona ukraińska mówi zaś, że przymusowo wywieziono ponad 20 tys. dzieci.^[91]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

Od momentu wybuchu pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę nie odnotowano większych demonstracji i protestów na terenie Ukrainy.^[92]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Przestępczość zorganizowana stanowi duży problem na Ukrainie. Dużą aktywność wykazują także zdecentralizowane i elastyczne siatki przestępcze, głównie zajmujące się przestępczością oportunistyczną, taką jak handel narkotykami, kradzież mienia państwowego i rabunki. Ukraina jest krajem tranzytowym dla wielu przestępczych siatek, a w większych miastach Ukrainy działa wielu zagranicznych przestępców, w tym zwłaszcza z regionu Kaukazu.^[93]

Na Ukrainie występuje silna, choć malejąca liczba zorganizowanych grup o charakterze mafijnym, na których czele stoi około 40 bossów przestępczych, znanych jako „wory-w-zakonie”, i z których większość mieszka poza granicami kraju.

⁸⁸ RFE/RL, Zelenskiy Appeals To Ukraine's Partners To Send Demining Equipment, 13.08.2023, <https://www.rferl.org/a/ukraine-demining-mines-equipment-danger-russia/32545930.html>

⁸⁹ ACLED, War in Ukraine, One Year On, Nowhere Safe, 01.03.2023, <https://acleddata.com/2023/03/01/war-in-ukraine-one-year-on-nowhere-safe/>

⁹⁰ RFE/RL, More Than 700,000 Ukrainian Children Taken To Russia Since Full-Scale War Started, Official Says, 31.07.2023, <https://www.rferl.org/a/russia-children-taken-ukraine/32527298.html>

⁹¹ Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31.08.2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

⁹² ACLED, Ukraine, Civilians, 01/01/2022-31/08/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁹³ Global Organized Crime Index, Ukraine 2023, <https://ocindex.net/country/ukraine>

Grupy te działają na wielu rynkach, koncentrując się na handlu narkotykami i wymuszeniach. Grupy o charakterze mafijnym w dalszym ciągu wywierają wpływy polityczne i mają dostęp do wszystkich szczebli władzy państwowej na Ukrainie, co zapewnia im ochronę i wsparcie zarówno w nielegalnej, jak i legalnej działalności. Co więcej, niektórzy przywódcy grup zostali politykami lub prominentnymi biznesmenami.^[94]

Inwazja rosyjska zmieniła strukturę zorganizowanych grup przestępczych. Na terenach okupowanych pojawiły się doniesienia o współpracy lokalnych siatek przestępczych z wojskami rosyjskimi w celu zdobycia większej władzy w nowych warunkach, a także o przypadkach wymuszeń, zwłaszcza ze strony cudzoziemskich mafii.^[95]

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Konstytucja i prawo zapewniają obywatelom swobodę przemieszczania się w kraju, podróży zagranicznych, emigracji i repatriacji. Pomimo to rząd ukraiński i siły kierowane przez Rosję ograniczają przepływ osób między strefami kontroli. Siły rosyjskie utrudniały ewakuację cywilów z terenów walk m.in. z Mariupola i Chersonia. Władze ukraińskie domagały się od MCK pomocy w przygotowaniu korytarzy humanitarnych i ewakuacji cywilów do Ukrainy, podczas gdy Rosjanie zgadzali się tylko na wyjazdy ludności w głąb Rosji.^[96]

W sierpniu 2022 r. rząd Ukrainy wydał rozporządzenie o przymusowej ewakuacji mieszkańców obwodu donieckiego w związku z toczącą się tam wojną z Rosją. Dokument przewidywał przesiedlenie ich w bezpieczne miejsca w centralnych i zachodnich obwodach kraju.^[97] Nie udało się jej zrealizować w całości, ale większość mieszkańców opuściła Donbas.^[98] W marcu 2023 r. ponadto uchwalono przymusowy mechanizm ewakuacji dzieci z rejonu walk.^[99] Niekiedy jednak ludzie odmawiają ewakuacji – dotyczy to w szczególności osób niepełnosprawnych lub

⁹⁴ Global Organized Crime Index, Ukraine 2023, <https://ocindex.net/country/ukraine>

⁹⁵ Global Organized Crime Index, Ukraine 2023, <https://ocindex.net/country/ukraine>

⁹⁶ Gazeta, Wojna w Ukrainie. Międzynarodowy Czerwony Krzyż oskarżany o kolaborację z Rosją, 29.03.2022, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114881,28279053,miedzynarodowy-czerwony-krzyz-ukrainy-oskarzany-o-kolaboracje.html>

⁹⁷ Gazeta Prawna, Przymusowa ewakuacja z obwodu donieckiego. Ukraiński rząd wydał rozporządzenie, 3.08.2022, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/swiat/artykuly/8507574,ewakuacja-obwodu-donieckiego-rozporzadzenie-rzadu-ukrainy.html>

⁹⁸ Newsweek, Nie wiesz, kto wróg, kto przyjaciel, 11.08.2022, <https://www.newsweek.pl/swiat/spoleczenstwo/wojna-w-ukrainie-to-nasi-ludzie-chorzy-na-glowe-ale-ukraincy/brn2f9r>

⁹⁹ Radio eM, Ukraina. Rząd zezwolił na obowiązkową ewakuację dzieci z obszarów działań wojennych, 07.03.2023, <https://www.radioem.pl/doc/8118532.Ukraina-Rzad-zezwoil-na-obowiazkowa-ewakuacje-dzieci-z>

starszych, osób o skromnych dochodach, obawiających się, że nie będą mieli możliwości znalezienia domu lub pracy w nowym miejscu. ^[100]

W celu realizacji działań na rzecz „reżimu prawnego stanu wojennego” ograniczono możliwość wyjazdu z Ukrainy obywateli Ukrainy płci męskiej w wieku od 18 do 60 lat. ^{[101][102]} Państwowa Służba Graniczna Ukrainy (ukr. DPSU) -posiłkując się aktami prawnymi Ukrainy- przygotowała materiał informacyjny dotyczący przekraczania granicy państwowej w czasie trwania „reżimu prawnego stanu wojennego”, w którym wskazano grupy/kategorie mężczyzn w wieku od 18 do 60 lat, którzy mogą opuszczać Ukrainę. Do ww. grup/kategorii mężczyzn należą m.in.: osoby, które posiadają dokument potwierdzający niepełnosprawność i mężczyźni będący ojcami trójki i więcej dzieci do 18 roku życia. ^[103] Z otwartych źródeł informacji wynika, że tylko w Polsce, pomimo istniejącego po stronie ukraińskiej zakazu, może przebywać co najmniej 0,5 mln mężczyzn w wieku od 18 do 60 roku życia. Państwowa Służba Graniczna Ukrainy informuje, że od 24 lutego 2022 roku kraj próbowało opuścić nielegalnie około 15 tys. mężczyzn, zarówno próbując przejść zieloną granicę, jak i posługując się fałszywymi dokumentami. Dziennie ukraińska straż graniczna odmawia przejazdu przez granicę 100-200 mężczyznom. ^{[104][105]}

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Wojna stała się przyczyną wewnętrznych przemieszczeń na masową skalę, zarówno przymusowych ewakuacji, jak i spontanicznych. Ogromne rzesze ludzi wyjechały ze swoich dotychczasowych domów, udając się w inne regiony kraju lub za granicę. Dość szybko zaczęto obserwować również dobrowolne powroty. ^[106]

Pomimo toczącej się pełnoskalowej wojny państwo utrzymało możliwość podróży i przemieszczania się po większości kraju. Szczególną rolę odegrała kolej, która nie przestała funkcjonować nawet w najtrudniejszych okresach wojny i miała kluczowe znaczenie przy ewakuacji cywilów oraz w transporcie towarów i docierała również w rejony ogarnięte konfliktem, np. do Chersonia. ^[107]

Obecnie liczba mieszkańców Kijowa zbliża się do poziomu sprzed wojny. W Kijowie przed wojną mieszkało 3,8 mln ludzi, po inwazji było ich mniej niż milion, teraz jest

¹⁰⁰ Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis - Situational Analysis 24 Feb 2023, 24.02.2023, <https://reliefweb.int/attachments/aed7bb76-af4f-4d23-90a3-f6205d0b6f6e/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20February%202023%20.pdf>

¹⁰¹ Business Rayon, Khto z cholovikiv mozhe peretnuty kordon v umovakh voyennoho, 04.05.2022, <https://business.rayon.in.ua/news/510638-khto-z-cholovikiv-mozhe-peretnuti-kordon-v-umovakh-voennogo-stanu-ofitsiynе-poyasnennya>

¹⁰² Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31.08.2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

¹⁰³ DPSU, Перетинання державного кордону під час правового режиму воєнного стану. Питання-відповідь, 02.02.2023, <https://dpsu.gov.ua/ua/Peretinannya-derzhavnogo-kordonu-pid-chas-pravovogo-rezhimu-vonnogo-stanu-Pitannya-vidpovid/>

¹⁰⁴ Deutsche Welle, Ukraina: Jak mężczyźni, mimo zakazu, opuszczają kraj. „Nie jestem zdrajcą”, 20.07.2022, <https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art36728331-ukraina-jak-mezczyzn-mimo-zakazu-opuszczaja-kraj-nie-jestem-zdrajca>

¹⁰⁵ Suspilne, Afera na ukhlylyantakh: yak ukrayins'kym cholovikam prodaut' dokumenty dlya vyyizdu za kordon, 20.06.2022, <https://suspilne.media/252041-afere-na-uhilantah-ak-ukrainskim-colovikam-prodaut-dokumenty-dla-viizdu-za-kordon/>

¹⁰⁶ Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31.08.2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

¹⁰⁷ Onet, Fenomen ukraińskich kolei w czasie wojny, 01.03.2023, <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/fenomen-ukrainskich-kolei-w-czasie-wojny-kluczowa-role-odegral-polski-pociag/jet0528>

3,6 mln. Wśród mieszkańców są osoby które powróciły do domu, ale także duża ilość wewnętrznych uchodźców. W mieście działa 400 szkół, w tym w trybie stacjonarnym i on-line, a także niektóre przedszkola. Działają usługi oraz około połowa zakładów przemysłowych. ^[108]

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Prawo ukraińskie stanowi, że osoba wewnętrznie przesiedlona (ang. IDP - internally displaced person; ukr. ВПО - Внутрішньо переміщена особа) to obywatel Ukrainy, cudzoziemiec lub bezpaństwowiec, legalnie przebywający na terytorium Ukrainy oraz posiadający prawo do stałego zamieszkania w Ukrainie, który pozostawił lub opuścił swoje miejsce zamieszkania na skutek bądź w celu uniknięcia negatywnych następstw konfliktu zbrojnego, tymczasowej okupacji, masowych przejawów przemocy, naruszeń praw człowieka lub na skutek sytuacji nadzwyczajnych (katastrofy przyrodnicze, ekologiczne, itp.). ^[109]

Ukraińskie akty prawne stanowią, że prawo do wnioskowania o przyznanie oficjalnego statusu osoby wewnętrznie przesiedlonej (IDP) posiadają: od 24 lutego 2014 roku mieszkańcy Krymu i Sewastopola; od 7 kwietnia 2015 roku mieszkańcy obwodów donieckiego i ługańskiego; od 24 lutego 2022 roku mieszkańcy obwodów wołyńskiego, dnipropietrowskiego, żytomierskiego, zaporoskiego, kijowskiego, mikołajewskiego, odeskiego, sumskiego, charkowskiego, chersońskiego, czernichowskiego i miasta Kijowa. ^[110]

Obywatele, cudzoziemcy i bezpaństwowcy, którzy wyjechali z ww. obwodów Ukrainy, chcący korzystać z pomocy władz Ukrainy i posiadać oficjalny status IDP powinni złożyć wniosek o wydanie certyfikatu (poświadczenia) osoby wewnętrznie przesiedlonej (ukr. довідка внутрішньо переміщеної особи; довідка ВПО). Wniosek o wydanie ww. poświadczenia można składać: do miejscowego biura pomocy socjalnej; do miejscowego organu samorządowego; do miejscowego biura CNAP (Centrum udzielania usług administracyjnych); za pośrednictwem internetowego portalu/aplikacji usług państwowych Dija. ^[111]

Władze Ukrainy wspierają oficjalnie zarejestrowanych IDPs w zakresie: usług socjalnych, administracyjnych i medycznych, w zakresie zatrudnienia i osiedlenia (władze Ukrainy informują o utworzeniu ponad miliona miejsc dla IDPs). ^{[112][113]}

¹⁰⁸ Gość, Obecnie w Kijowie jest ok. 3,5 mln ludzi; rok temu było ok. 800 tys., 28.02.2023, <https://www.gosc.pl/doc/8108978.Obecnie-w-Kijowie-jest-ok-3-5-mln-ludzi-rok-temu-bylo-ok-800-tys>

¹⁰⁹ MinRe.gov.ua. Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine, Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб, <https://minre.gov.ua/informacziya/korysna-informacziya/korysna-informacziya-dlya-vpo/dovidnyk-vpo/>

¹¹⁰ MinRe.gov.ua. Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine, Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб, <https://minre.gov.ua/informacziya/korysna-informacziya/korysna-informacziya-dlya-vpo/dovidnyk-vpo/>

¹¹¹ MinRe.gov.ua. Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine, Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб, <https://minre.gov.ua/informacziya/korysna-informacziya/korysna-informacziya-dlya-vpo/dovidnyk-vpo/>

¹¹² MinRe.gov.ua. Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine, Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб, <https://minre.gov.ua/informacziya/korysna-informacziya/korysna-informacziya-dlya-vpo/dovidnyk-vpo/>

¹¹³ UkrInform, В Україні створили понад мільйон місць для проживання переселенців – звіт ТСК, 25.04.2023, <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3700653-v-ukraini-stvorili-ponad-miljon-misc-dla-prozivanna-pereselenciv-zvit-tsk.html>

Zgodnie z ukraińskim prawem, pomoc dla osób wewnątrznie przesiedlonych (na zamieszkanie) wynosi: dla osób niepełnosprawnych i dzieci 3 tys. UAH i 2 tys. UAH dla innych osób. Pomoc udzielana jest IDPs z tymczasowo okupowanego Krymu, a także osobom które przesiedliły się z gromad znajdujących się w rejonie prowadzenia działań wojennych albo z gromad które są tymczasowo okupowane lub są otoczone (blokowane). Według oficjalnych komunikatów, pomoc finansowa wypłacana jest także osobom wewnątrznie przemieszczonym, których mieszkanie zostało zniszczone lub nie nadaje się do życia na skutek zniszczeń i które do dnia 20 maja 2022 roku złożyły wniosek o odszkodowanie za poniesione szkody. Otrzymana pomoc na zamieszkanie nie jest opodatkowana oraz nie jest brana pod uwagę przy wypłacaniu innych świadczeń socjalnych. ^[114]

Na Ukrainie zarejestrowanych jest obecnie w charakterze osób wewnątrznie przesiedlonych (IDPs) około 3,7 mln osób (dane z lutego 2023) ^[115], co stanowi spadek w stosunku do sytuacji sprzed roku, kiedy zarejestrowanych było 5 mln osób. ^[116] Większość uchodźców pochodzi z obwodów przylegających do linii frontu, zwłaszcza na wschodzie: obwód charkowski (1,3 mln przesiedlonych), obwód doniecki (1,07 mln), obwód chersoński i zaporoski – po ok. 0,5 mln. Wewnątrzni uchodźcy najczęściej pozostają w rejonach przyfrontowych, w obwodzie charkowskim, dnipropietrowskim oraz zaporoskim, a także przemieszczają się do dużych miast: takich jak Kijów i jego przedmieścia, Odessa i Połtawa. Stosunkowo dużą grupę osób wysiedlonych gości także Lwów. Obserwuje się również dużą ilość powrotów, zwłaszcza do Kijowa i Charkowa, zarówno z innych regionów Ukrainy, jak i z zagranicy. Jednak wielu uchodźców nie jest w stanie wrócić, gdyż ich domy znajdują się pod kontrolą rosyjską. Inne przyczyny to skala zaminowania terenu, utrata domu, obawa przed dalszymi bombardowaniami, a także brak możliwości utrzymania. ^{[117][118]}

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Według danych UNHCR z dnia 11 marca 2024 roku na świecie zarejestrowano ponad 6 mln uchodźców z Ukrainy, z czego najwięcej w Europie – 4,75 mln. Większość z nich zwróciło się z wnioskiem o ochronę międzynarodową i zostało nią objętych. W przeciągu ostatniego roku ilość ta znacząco zmalała (z ponad 8 mln w 2022 r.). ^[119] Najwięcej ukraińskich uchodźców obecnie przebywa w Niemczech (1,3 mln), a następnie w Polsce (960 tys.) oraz Czechach (550 tys.). ^{[120][121]} Według statystyk

¹¹⁴ MSP, Uryad vyplatyv blyzko 17,2 milyarda hryven dopomohy na prozhyvannya 2,3 milyonam vnutrishno peremishchenykh osib, 28.06.2022, <https://www.msp.gov.ua/news/21979.html>

¹¹⁵ UN High Commissioner for Refugees (Author): Ukraine Fact Sheet; Ukraine; February 2024, 08.02.2024, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2105721/bi-annual-fact-sheet-2024-02-ukraine.pdf>

¹¹⁶ За рік кількість ВПО збільшилася на 300 тис. осіб – Верещук

Валентина Летяк, редакторка стрічки, 01.09.2023, <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20230901-za-rik-kilkist-vpo-zbilshylasya-na-300-tys-osib-vereshhuk/>

¹¹⁷ UN High Commissioner for Refugees (Author): Ukraine Fact Sheet; Ukraine; February 2024, 08.02.2024, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2105721/bi-annual-fact-sheet-2024-02-ukraine.pdf>

¹¹⁸ Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31.08.2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

¹¹⁹ UN High Commissioner for Refugees (Author): Ukraine Situation Flash Update #66; 12.03.2024, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2105434/2024+03+08+Ukraine+Flash+Update+No+66.pdf>

¹²⁰ UNHCR, Ukraine Refugee Situation, <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

¹²¹ Dziennik, Ukraińcy wyjeżdżają z Polski. Chcą zdażyć przed 1 września, 31.08.2023, <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/9288036,ukraincy-wyjezdzaja-z-polski-chca-zdazyc-przed-1-wrzesnia.html>

UNHCR, na terenie Federacji Rosyjskiej przebywa natomiast 1,28 mln obywateli Ukrainy, przy czym nie jest jasne ilu z nich opuściło kraj dobrowolnie. Według oficjalnych statystyk FR, 65 tys. otrzymało status uchodźcy lub inną formę ochrony.^[122]

PODSUMOWANIE

Zgodnie z zapisami obecnie obowiązującej Konstytucji Ukrainy z 1996 roku, Ukraina jest republiką z prezydencko-parlamentarnym systemem politycznym, składającym się z trzech gałęzi władzy: ustawodawczej, wykonawczej oraz sądowniczej.

Od 2014 roku Federacja Rosyjska okupuje część terytoriów Ukrainy, a od 24 lutego 2022 roku trwa pełnoskalowa inwazja zbrojna Federacji Rosyjskiej. Obecnie linia frontu przebiega przez południowo-wschodnią część Ukrainy, choć uderzenia raketowo-lotnicze obejmują cały obszar kraju.

Ludność cywilna w rejonie walk i w pobliżu linii frontu narażona jest na utratę zdrowia i życia w wyniku prowadzonej wymiany ognia, ostrzału artyleryjskiego i raketowego. Na utratę życia i dobytku najbardziej narażeni są mieszkańcy obwodów: donieckiego, chersońskiego, dnipropietrowskiego, zaporoskiego i charkowskiego. W strefach konfliktu panuje bardzo trudna sytuacja humanitarna.

Lepsza sytuacja bezpieczeństwa panuje na zachodzie i w centrum Ukrainy. Ludność tych regionów Ukrainy również doświadcza skutków wojny ze względu na powtarzające się ataki raketowe na tereny miejskie oraz niszczenie infrastruktury energetycznej i krytycznej, jednak ludność cywilna w tych regionach nie jest obecnie bezpośrednio zagrożona.

Miliony obywateli Ukrainy przemieściło się wewnątrz kraju i poza granice państwa. Władze Ukrainy starają się pomagać osobom wewnątrz przemieszczonym, udzielając im schronienia i pomocy rzeczowej. Trudność polega na tym, że stosunkowo bardziej bezpieczne regiony są w trudniejszej sytuacji, jeśli chodzi o stabilne zatrudnienie i zapewnienie środków utrzymania. Z tego powodu wiele osób pozostaje w pobliżu swojego dawnego miejsca zamieszkania lub przemieszcza się do dużych miast w poszukiwaniu schronienia, lub wyjeżdża za granicę.

¹²² UNHCR, Refugees from Ukraine registered for Temporary Protection or similar national protection schemes in Europe, 07.03.2023, <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA:

1. ACLED, Dangers Faced by Local Officials in Wartime, 22.06.2023, <https://acleddata.com/2023/06/22/special-issue-on-the-targeting-of-local-officials-ukraine/>
2. ACLED, Ukraine, Civilians, 01/01/2022-31/01/2023, <https://acleddata.com/dashboard///dashboard>
3. ACLED, War in Ukraine, One Year On, Nowhere Safe, 01.03.2023, <https://acleddata.com/2023/03/01/war-in-ukraine-one-year-on-nowhere-safe/>
4. AP, Mariupol mayor says siege has killed more than 10K civilians, 12.04.2022, <https://apnews.com/article/russia-ukraine-state-of-the-union-address-zelenskyy-biden-kyiv-7cc069b80178629a60f4f2d166348d45>
5. BBC, Avdiivka: Russia accused of executing prisoners of war after Ukraine withdraws, 20.02.2024, <https://www.bbc.com/news/world-europe-68338550>
6. Biblioteka Sejmowa, Konstytucja Ukrainy, https://biblioteka.sejm.gov.pl/wp-content/uploads/2018/02/Ukraina_pol_010118-1.pdf
7. Business Insider, Wyborów w Ukrainie nie będzie. Zelenski: to nie czas, 07.11.2023, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/wyborow-w-ukrainie-nie-bedzie-zelenski-to-nie-czas/ktmr8j8>
8. Business Rayon, Khto z cholovikiv mozhe peretnuty kordon v umovakh voyennoho, 04.05.2022, <https://business.rayon.in.ua/news/510638-khto-z-cholovikiv-mozhe-peretnuti-kordon-v-umovakh-voennogo-stanu-ofitsiyne-poyasnennya>
9. CIA, The World Factbook. Ukraine, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/ukraine/>
10. Consultant.ru., Указ Президента РФ от 05.10.2022 N 710 "Об опубликовании текста Конституции Российской Федерации с изменениями", 5 октября 2022 года N 710, http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_428236/
11. Country Meters, Ukraine Population, 2023, <https://countrymeters.info/en/Ukraine>
12. CVK Ukraine, Elections of the President of Ukraine on March 31, 2019, https://www.cvk.gov.ua/vibory_category/vibori-prezidenta-ukraini/vibori-prezidenta-ukraini-2019.html
13. Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis - Situational Analysis 24 Feb 2023, 24.02.2023, <https://reliefweb.int/attachments/aed7bb76-af4f-4d23-90a3-f6205d0b6f6e/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20February%202023%20.pdf>
14. Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31 August 2023; <https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>

15. Data Friendly Space, published by ReliefWeb: Ukrainian Crisis Situational Analysis - 31 August 2023, 31.08.2023;
<https://reliefweb.int/attachments/a3b9427a-f07a-43a5-b444-ac4b7411b907/DFS%20Ukraine%20Situation%20Analysis%20August%202023.pdf>
16. Decentralization in Ukraine, Realizacja wojskowymi administracjami naselonych punktów окремих повноважень ОМС в умовах воєнного стану - методичні рекомендації та зразки документів, 02.12.2022, 18:35,
<https://decentralization.gov.ua/news/15825>
17. DESS, Етнічні спільноти України, <https://dess.gov.ua/statistics-2020-ethno/>
18. DESS, Релігійні організації: узагальнення за даними ЄДР. Станом на 20 жовтня 2022 року, <https://dess.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/2022.10.20-REL-data-public.xlsx>
19. Deutsche Welle, Ukraina: Jak mężczyźni, mimo zakazu, opuszczają kraj. „Nie jestem zdrajcą”, 20.07.2022, <https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art36728331-ukraina-jak-mezczyzni-mimo-zakazu-opuszczaja-kraj-nie-jestem-zdrajca>
20. DPSU, Перетинання державного кордону під час правового режиму воєнного стану. Питання-відповідь, 02.02.2023,
<https://dpsu.gov.ua/ua/Peretinannya-derzhavnogo-kordonu-pid-chas-pravovogo-rezhimu-vonnogo-stanu-Pitannya-vidpovid/>
21. Dziennik, Ukraińcy wyjeżdżają z Polski. Chcą zdażyć przed 1 września, 31.08.2023, <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/9288036,ukraincy-wyjezdzaja-z-polski-chca-zdazyc-przed-1-wrzesnia.html>
22. Gazeta Prawna, Przymusowa ewakuacja z obwodu donieckiego. Ukraiński rząd wydał rozporządzenie, 3.08.2022,
<https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/swiat/artykuly/8507574,ewakuacja-obwodu-donieckiego-rozporzadzenie-rzadu-ukrainy.html>
23. Gazeta, Wojna w Ukrainie. Międzynarodowy Czerwony Krzyż oskarżany o kolaborację z Rosją, 29.03.2022,
<https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114881,28279053,miedzynarodowy-czerwony-krzyz-ukrainy-oskarzany-o-kolaboracje.html>
24. Global Happenings, The mayor of Bucha, 'here a genocide, 419 killed, 05.05.2022 <https://globalhappenings.com/politics/170491.html>
25. Global Organized Crime Index, Ukraine 2023, <https://ocindex.net/country/ukraine>
26. Gość, Obecnie w Kijowie jest ok. 3,5 mln ludzi; rok temu było ok. 800 tys., 28.02.2023, <https://www.gosc.pl/doc/8108978.Obecnie-w-Kijowie-jest-ok-3-5-mln-ludzi-rok-temu-bylo-ok-800-tys>
27. Guardian, A year of war: how Russian forces have been pushed back in Ukraine, 21.02.2023, <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2023/feb/21/a-year-of-war-how-russian-forces-have-been-pushed-back-in-ukraine>
28. HRW, Ukraine: Executions, Torture During Russian Occupation. Apparent War Crimes in Kyiv, Chernihiv Regions, 18.05.2022,
<https://www.hrw.org/news/2022/05/18/ukraine-executions-torture-during-russian-occupation>

29. Kresy, Ukraina podała, ilu żołnierzy straciła od początku wojny z Rosją, 29.02.2024, <https://kresy.pl/wydarzenia/ukraina-podala-ilu-zolnierzy-stracila-od-poczatku-wojny-z-rosja/>
30. Kresy, Zelański twierdzi, że wojskowi proszą go o rozszerzenie mobilizacji, 23.08.2023, <https://kresy.pl/wydarzenia/regiony/ukraina/zelenski-twierdzi-ze-wojskowi-prosza-go-o-rozszerzenie-mobilizacji/>
31. Mind.ua., Росія контролює 18% території України – британське Міноборони, 5.12.2022, <https://mind.ua/news/20250345-rosiya-kontrolyue-18-teritoriyi-ukrayini-britanske-minoboroni>
32. MinRe.gov.ua. Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine, Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб, <https://minre.gov.ua/informacziya/korysna-informacziya/korysna-informacziya-dlya-vpo/dovidnyk-vpo/>
33. Money, "To zaczyna niepokoić Putina". Ukraińcy uderzają w naftowe imperium Rosji, 25.03.2024, <https://www.money.pl/gospodarka/to-zaczyna-niepokoic-putina-ukraincy-uderzaja-w-naftowe-imperium-rosji-7009773271849888a.html>
34. MSP, Uryad vyplatyv blyzko 17,2 milyarda hryven dopomohy na prozhyvannya 2,3 milyonam vnutrishno peremishchenykh osob, 28.06.2022, <https://www.msp.gov.ua/news/21979.html>
35. Newsweek, Nie wiesz, kto wróg, kto przyjaciel, 11.08.2022, <https://www.newsweek.pl/swiat/spoleczenstwo/wojna-w-ukrainie-to-nasi-ludzie-chorzy-na-glowe-ale-ukraincy/brn2f9r>
36. Obserwator Międzynarodowy, Ukraina: Rada Najwyższa Ukrainy przedłużyła stan wojenny i mobilizację o kolejne 90 dni, 06.02.2024, <https://obserwatormiędzynarodowy.pl/2024/02/06/ukraina-rada-najwyzsza-ukrainy-przedluzyla-stan-wojenny-i-mobilizacje-o-kolejne-90-dni/>
37. OCHA, Ukraine - Situation Reports, Last updated: 22 June 2022, <https://reports.unocha.org/en/country/ukraine/>
38. OHCHR, Ukraine: civilian casualty update, N Office of the High Commissioner for Human Rights (Author): Ukraine: civilian casualty update; Date: 28 August 2023, 28.08.2023, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2096828/Ukraine+-civilian+casualty+update+as+of+27+August+2023+ENG.pdf>
39. Onet, Fenomen ukraińskich kolei w czasie wojny, 01.03.2023, <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/fenomen-ukrainskich-kolei-w-czasie-wojny-kluczowa-role-odegral-polski-pociag/jet0528>
40. OSW, Drugi rok wojny: ofensywa Rosji, strategiczne złudzenia Zachodu, 23.02.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2024-02-23/drugi-rok-wojny-ofensywa-rosji-strategiczne-zludzenia-zachodu>
41. OSW, Rosjanie niszczą Dnieprzańską Elektrownię Wodną. 761. dzień wojny, 26.03.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-03-26/rosjanie-niszczą-dnieprzanska-elektrownie-wodna-761-dzien-wojny>
42. OSW, (Nie)ograniczony mandat użycia sił zbrojnych poza granicami Rosji, 23.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-23/nie-ograniczony-mandat-uzycia-sil-zbrojnych-poz-granicami-rosji>

43. OSW, Denys Szmyhal nowym premierem Ukrainy, 05.03.2020
(<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2020-03-05/denys-szmyhal-nowym-premierem-ukrainy>)
44. OSW, Konsekwencje aneksji Krymu, 19.03.2014,
<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-19/konsekwencje-aneksji-krymu>
45. OSW, Republiki wojenne w Donbasie rok po wybuchu konfliktu, 17.06.2016,
<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2015-06-17/republiki-wojenne-w-donbasie-rok-po-wybuchu-konfliktu>
46. OSW, Rok wojny w analizach Ośrodka Studiów Wschodnich, 23.02.2023,
https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/ROK%20WOJNY_OSW_2302.pdf
47. OSW, Rosja ogłasza aneksję czterech regionów Ukrainy, 03.10.2022,
<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-10-03/rosja-oglasza-aneksje-czterech-regionow-ukrainy>
48. OSW, Rosja: uznanie niepodległości Donbasu, 22.02.2022,
<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-22/rosja-uznanie-niepodleglosci-donbasu>
49. OSW, Rosyjski atak na Ukrainę (24 lutego, godz. 9.00), 24.02.2022,
<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-24/rosyjski-atak-na-ukraine-24-lutego-godz-900>
50. OSW, Trwale państwo. Trzydziestolecie niepodległości Ukrainy, 24.08.2021,
<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2021-08-24/trwale-panstwo-trzydziestolecie-niepodleglosci-ukrainy>
51. President.ua., Dokumenty, <https://www.president.gov.ua/documents/all>
52. President.ua., Ukaz Prezydenta Ukrainy Nr 69/2022 Pro zahalnu mobilizaciju, 24.02.2022, <https://www.president.gov.ua/documents/692022-41413>
53. Radio eM, Ukraina. Rząd zezwolił na obowiązkową ewakuację dzieci z obszarów działań wojennych, 07.03.2023,
<https://www.radioem.pl/doc/8118532.Ukraina-Rzad-zezwolil-na-obowiazkowa-ewakuacje-dzieci-z>
54. Revolv Server, Capital punishment in Ukraine,
<https://www.revolv.com/page/Capital-punishment-in-Ukraine>
55. RFE/RL, More Than 700,000 Ukrainian Children Taken To Russia Since Full-Scale War Started, Official Says, 31.07.2023, <https://www.rferl.org/a/russia-children-taken-ukraine/32527298.html>
56. RFE/RL, Zelenskiy Appeals To Ukraine's Partners To Send Demining Equipment, 13.08.2023, <https://www.rferl.org/a/ukraine-demining-mines-equipment-danger-russia/32545930.html>
57. Ridna Kraina, 17 років без смертної кари в Україні, 22.02.2017,
<https://ridna.ua/2017/02/17-rokiv-bez-smertnoji-kary-v-ukrajini/>
58. Rzeczpospolita, Ukraina opóźnia wybory parlamentarne po raz pierwszy w historii, 27.07.2023, <https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art38868391-ukraina-opoznia-wybory-parlamentarne-po-raz-pierwszy-w-historii>

59. Rzeczpospolita, W ataku na Lwów spłonął magazyn organizacji Caritas, 19.09.2023, <https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art39131541-w-ataku-na-lwow-splonal-magazyn-organizacji-caritas-bylo-w-nim-300-ton-darow>
60. Slovo i Dilo, У Нацполіції назвали точну цифру вбитих російськими окупантами в Бучі та околицях, 08.06.2022, <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/08/novyna/suspilstvo/naczpolicziyi-nazvaly-tochnu-cyfru-vbytyx-rosiiskymy-okupantamy-buchi-ta-okolycyax>
61. Suspilne, Afera na ukhlyyantakh: yak ukrayins'kym cholovikam prodaut' dokumenty dlya vyzdu za kordon, 20.06.2022, <https://suspilne.media/252041-afery-na-uhilantah-ak-ukrainskim-colovikam-prodaut-dokumenti-dla-viizdu-za-kordon/>
62. UkrInform, В Україні створили понад мільйон місць для проживання переселенців – звіт ТСК, 25.04.2023, <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3700653-v-ukraini-stvorili-ponad-miljon-misc-dla-prozivanna-pereselenciv-zvit-nsk.html>
63. UN High Commissioner for Refugees (Author): Ukraine Fact Sheet; Ukraine; February 2024, 08.02.2024, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2105721/bi-annual-fact-sheet-2024-02-ukraine.pdf>
64. UN High Commissioner for Refugees (Author): Ukraine Situation Flash Update /66; 12.03.2024, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2105434/2024+03+08+Ukraine+Flash+Update+No+66.pdf>
65. UN Office of the High Commissioner for Human Rights, Ukraine: Protection of civilians in armed conflict; February 2024 update, 07.03.2024, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2105976/Ukraine+-protection+of+civilians+in+armed+conflict+%28February+2024%29+ENG.pdf>
66. UNHCR, Refugees from Ukraine registered for Temporary Protection or similar national protection schemes in Europe, 07.03.2023, <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
67. UNHCR, Ukraine Refugee Situation, <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
68. Verkhovna Rada, Administrative - territorial structure of Ukraine as of 01.02.2022, <https://static.rada.gov.ua/zakon/new/NEWSAIT/ADM/d01.rtf>
69. Verkhovna Rada, The Constitution of Ukraine. Document 254к/96-ВР, valid, current version - Revision on January 1, 2020, on the basis - 27-IX, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/page>
70. WorldAtlas.com., Major Ethnic Groups Of Ukraine, 18.07.2019, <https://www.worldatlas.com/articles/major-ethnic-groups-of-the-ukraine.html>,
71. Валентина Летяк, редакторка стрічки, 01.09.2023, <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20230901-za-rik-kilkist-vpo-zbilshylasya-na-300-tys-osib-vereshhuk/>
72. Загальні втрати російських загарбників становлять 273,4 тис. осіб, знищено понад 6 060 артсистем ворога – Генштаб ЗСУ, 19.09.2023, <https://www.mil.gov.ua/news/2023/09/19/zagalni-vtrati-rosijskih-zagarnikov-stanovlyat-273-4-tis-osib-znishheno-ponad-6-060-artsistem-voroga-genshtab-zsu/>